

Татъкъ въ Балкана се чува пушечни гърмежи. Тѣ се усилиха. Притихнаха и пакъ се засилиха. На всички сърдцата се свиха. Тѣ забравиха и хармани, и дъждъ, и всичко. Не ги свърташе на едно мѣсто. Не се миѣ много, и гърмежитѣ спрѣха. А дъждътъ вальше ли, вальше. Хубавъ лѣтенъ дъждецъ. Той разхлажда въздуха.

Привечеръ. Децата пицятъ по улицитѣ на Шипка и бѣгатъ въ кѣщи. Майкитѣ бързо излизатъ изъ кѣщи, за да видятъ, защо децата плачатъ. Но що да видятъ? Човѣшки глави, набити на колове и носени отъ турски аскеръ на коне. И конетѣ и хората сж потънали въ калъ, вода и човѣшка кръвъ. Отъ време на време аскерътъ удря главитѣ по зидоветѣ и портитѣ. Улицата е задрѣстена съ редовна армия и башибозукъ. Първитѣ редове на колоната влизатъ въ кръчмата, носейки главитѣ. Турски офицеръ се провиква: „Хей бакалъ, дай ракия, дай вино и мезе дай, че армаганъ ти носимъ“. И по даденъ знакъ хвърлятъ по пода на дюкяна забититѣ на колове глави. — „Това сж главитѣ на вашитѣ освободители . . . Бърже ракия и вино, че ей сега и твоята глава ще се търкули при тѣзи. Чувашъ ли, бакалъ, чувате ли селяни, — това сж главитѣ на вашитѣ, хаирсѣзитѣ отъ Хаджи Димитровата чета. Може ли нѣкой позна, коя е главата му? Ето я, ей тѣзи е“, натърти той, сочейки една глава, изгубила човѣшко подобие. „Но да не мислите, че това сж всичкитѣ глави на тия, които убихме! Не сж. Отъ тѣхъ дадохме осемъ на търновския аскеръ, да занесе и той армаганъ. Тѣ искаха повече, но ние щѣхме да ги биемъ и имъ дадохме само толкова. Башибозукътъ, който мина презъ Енина, и той взе 1—2 глави . . . Хайде бакалъ, още ракия, вино и мезе . . . Единъ да повика мухтарина, а ти, бакалъ, кажи на жена си: колкото кокошки имате, да ги заколи и въ масло изпържи. Чувашъ ли? По-скоро!“

И кръчмарътъ и случилитѣ се тамъ селяни изтрѣпнаха. Тѣ не знаеха, какво да правятъ и де да се дѣнатъ. Животътъ имъ висѣше на косъмъ, и тѣ изпълняваха и най-малката прищѣвка на турцитѣ.

Късно следъ полунощъ всички кръчми на Шипка свѣтѣха, а вътре въ тѣхъ — пияни турски офицери, аскери и башибозукъ лѣеха вино по маситѣ и по доветѣ. Никой нищо не можеше да имъ каже. Главитѣ на четницитѣ се разнасяха отъ дюкянъ въ дюкянъ и съ тѣхъ се гаврѣха.

На утрето аскерътъ замина за Казанлъкъ, носейки главитѣ набити на колове, а башибозукътъ се разпрѣсна по селата си.

Него день — 19. юлий 1868. год. властѣта въ Казанлъкъ заповѣда въ селата Хасътъ и Енина да отидатъ по 2 — 3 души и